

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम
ग्रामीण नळ योजनांचे हस्तांतरण.

महाराष्ट्र शासन,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्र.ग्रापापु-१०९८/प्र.क्र. २१४/पापु-०७
मंत्रालय, नुबई, ४०० ०३२, दिनांक :-३० ऑक्टोबर,१९९८.

संदर्भ :-

- १) शासन परिपत्रक ग्राम विकास विभाग, क्र. व्हीडब्ल्यूएस १०८०/(सीआर-६७९४)/
अठरा, दि. २४ नोव्हेंबर, १९८०
- २) शासन परिपत्रक ग्राम विकास विभाग, क्र. ग्रापापु - १०८५ /सीआर-७५५४/३९,
दि. १४ मे, १९८५
- ३) शासन परिपत्रक ग्राम विकास विभाग, क्र. ग्रापापु - १०९१/सीआर -२६०/३९-अ
दि. १८ ऑक्टोबर, १९९१.
- ४) शासन पत्र ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९२/२८०/३९ - अ
दि. २४ नोव्हेंबर, १९९२
- ५) शासन निर्णय ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९३/ सीआर-४४८/
३९ - अ दि. १५ सप्टेंबर, १९९४
- ६) शासन परिपत्रक ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९३/ सीआर-४४८/
३९ - अ दि. ३ ऑक्टोबर, १९९४.
- ७) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९३/ सीआर-४४८/
३९ - अ दि. २९ नोव्हेंबर, १९९४
- ८) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९३/ सीआर-४४८-अ/
पापु-०७, दि. २९ मार्च, १९९७.
- ९) शासन शुद्धीपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. ग्रापापु- १०९८/प्र.क्र.१३४/
पापु-०७, दि. २४ फेब्रुवारी, १९९८.

प्रस्तावना :-

ग्रामीण नळ योजनेस प्रशासकीय मान्यता देण्यापूर्वी, योजना पूर्ण झाल्यावर ती एका गावाची स्वतंत्र योजना असल्यास, संबंधित ग्राम पंचायतीस व एकाहुन अधिक गावांची प्रादेशिक नळ योजना असल्यास संबंधित जिल्हा परिषदेस हस्तांतरीत करण्याच्या दृष्टीने संबंधित स्थानिक संस्थेने करावयाचे ठराव, असे ठराव करण्यापूर्वी स्थानिक संस्थांनी करावयाची कार्यवाही, प्रत्यक्ष हस्तांतरणासाठी अवलंबावयाची कार्यपध्दती, इत्यादि विषयावरील. सूचना संदर्भाकित शासकीय आदेशाद्वारे देण्यात आल्या होत्या. स्थानिक संस्थांनी यासंदर्भात करावयाच्या ठरावात बदल झाल्यामुळे, संदर्भाकित आदेशापैकी काही आदेश कालबाह्य झाले आहेत, तसेच विषयांकित प्रकरणी संदर्भाकित कांही आदेशामुळे देण्यात आलेल्या सूचना

विखुरलेल्या असल्यामुळे कार्यान्वयन यंत्रणांना कार्यवाही करणे सुकर व्हावे म्हणून त्या एकत्रित स्वरूपात देणे आवश्यक आहे.

निर्णय :-

संदर्भाकित आदेशातील अ.क्र.(१),(२),(३) व अ.क्र. (४) येथील आदेश कालबाह्य झाल्यामुळे ते अधिक्रमित करावेत असे आदेश शासन देत आहे. तसेच, योजनांचे अंदाज व आराखडे तयार केल्यापासून, योजना संबंधित स्थानिक संस्थांना हस्तांतरित करीपर्यंत करावयाची कार्यवाही आदेश/सूचना सर्व संबंधितांना माहिती व्हाव्यात या हेतूने संदर्भाधीन सर्व आदेश निष्कासित करून ते एकत्रित स्वरूपात पुढे देण्यात येत आहेत, सदर सूचनांचे तंतोतंत पालन करण्यात यावे असे आदेश शासन देत आहे.

१) एका गावाच्या नळ योजनेच्या देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीची राहिल व एकापेक्षा जास्त गावांच्या प्रादेशिक नळ योजनेच्या देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेची राहिल.

२) ग्रामीण नळ योजना सर्वतोपरी पूर्ण झाल्यावर, संबंधित कंत्राटदाराने कार्यान्वयन यंत्रणेस चाचणी घ्यावी. एका महसुली गावाच्या योजनेसाठी चाचणी कालावधी १ महिन्याचा राहिल. चाचणी कालावधीचा खर्च प्रचलित पध्दतीनुसार योजनेच्या अंदाजपत्रकात समाविष्ट करण्यात यावा. मात्र योजनेचा दरडोई खर्च काढतांना चाचणीवरील खर्च विचारात घेण्यात येऊ नये. चाचणी यशस्वी झाल्यानंतर योजना ताब्यात घेण्यापूर्वी कार्यान्वयन यंत्रणा जिल्हा परिषद किंवा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या प्रतिनिधींन खालीलप्रमाणे योजनेची संयुक्त पहाणी करावी व योजना सर्वतोपरी व मंजूर प्राकलनानुसार पूर्ण झाली आहे अशी खात्री झाल्यानंतर योजनेच्या हस्तांतरणाची कार्यवाही पूर्ण करावी.

(अ) पूर्ण झालेल्या प्रत्येक एका गावांच्या स्वतंत्र नळ योजनेची संयुक्त पहाणी उप मुख कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत) व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग जिल्हा परिषद / कार्यकारी अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांनी संबंधित ग्रामपंचायतीचे सरपंच आणि ग्रामसेवक/ ग्राम विकास अधिकारी यांच्या समवेत करावी, तपासणीत आढळून येणा-ऱ्या त्रुटी संबंधित कार्यकारी अभियंता यांनी दूर कराव्यात व त्यानंतर योजना संबंधित ग्रामपंचायतीच्या ताब्यात देण्यात यावी. योजनेच्या त्रुटीबाबत काही मतभेद असल्यास त्याबाबत जिल्हा परिषद आणि अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांनी संयुक्त पहाणी करून अंतिम निर्णय घ्यावा.

(ब) पूर्ण झालेल्या प्रादेशिक नळ योजनेची संयुक्त पहाणी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण कार्यकारी अभियंता व जिल्हा परिषदेच्या ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागाचे कार्यकारी अभियंता यांनी करावी. सदर तपासणीत आढळून येणा-ऱ्या त्रुटी संबंधित कार्यान्वयन यंत्रणेने कराव्यात व त्यानंतर जिल्हा परिषदेने योजना ताब्यात घ्यावी. संयुक्त तपासणीत योजनेबाबत त्रुटीबाबत मतभेद असल्यास, विभागीय आयुक्त, अध्यक्ष जिल्हा परिषद व अधीक्षक अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांनी संयुक्त पहाणी करून, याबाबत अंतिम निर्णय घ्यावा.

(क) नळ पाणी पुरवठा योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी झाल्यानंतर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेस योजना हस्तांतरित करताना, सार्वजनिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात यावे. हस्तांतरण कागदपत्रे प्रादेशिक भाषेत असावीत व त्यामध्ये योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करण्यात यावीत.

(ड) योजना हस्तांतरित करताना, स्थानिक स्वराज्य संस्थांना योजनेच्या सर्व तांत्रिक बाबींच्या संदर्भात मार्गदर्शन व सहाय्य करण्याबाबत आश्वासन देऊन, योजनेचे हस्तांतरण करावे. हस्तांतरणानंतर कोणतीही समस्या भेडसावणार नाही, याबाबतचा विश्वास संबंधित स्थानिक संस्थेत निर्माण करण्यात यावा.

(ई) नळ योजना सर्वतोपरी पूर्ण झाल्याशिवाय व चाचणी दिल्याशिवाय स्थानिक स्वराज्य संस्थांना हस्तांतरित करण्यात येऊ नयेत. अतिशय अपवादात्मक परिस्थितीतच व फक्त नळ योजनेच्या उंचावरील टाकीचे काम व्हावयाचे असेल व संबंधित ग्रामपंचायतीतील लोकांची आग्रहाची मागणी असेल तरच अपूर्ण योजना संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या ताब्यात तात्पुरत्या स्वरूपात देऊन पाणी पुरवठा करण्यात यावा. मात्र अशा अपूर्ण योजना ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषदेने तात्पुरत्या ताब्यात घेतल्यास, त्या योजनेच्या दैनंदिन देखमालीवरील खर्च संबंधित ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषदेने करावा. अपूर्ण योजनेतून पाणी पुरवठा चालू करतानाच ग्रामपंचायतीने ग्रामस्थानांवर पाणी पट्टी बसवून व ती वसूल करून, येणा-या रकमेतून योजनेच्या देखमाल व दुरुस्ती, विज बिल व व्यवस्थापनाचा खर्च भागवावा. त्यासाठी कार्यान्वयन यंत्रणेने योजनांतर्गत अनुदानातून खर्च करू नये. अपूर्ण योजनेतून याप्रमाणे पाणी पुरवठा चालू ठेवण्यासाठी आवश्यकता असल्यास ग्रामपंचायतीस रोजंदारीवर नोकरवर्ग नेमण्याची मुभा असेल. मात्र, सदर नोकरवर्ग कार्यान्वयन यंत्रणेच्या पर्यवेक्षणाखाली काम करील. सदर व्यवस्था संबंधित ग्रामपंचायतीस/जिल्हा परिषदेस मान्य नसेल तर अपूर्ण योजनेतून पाणी पुरवठा चालू करण्यात येऊ नये. अपूर्ण योजनेतून वरीलप्रमाणे पाणी पुरवठा सुरु केल्यास उर्वरित काम कार्यान्वयन यंत्रणेने विहित मर्यादा पूर्ण करावे.

(फ) (एक)-सध्या अनेक राज्यस्तरीय ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजना महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत कार्यान्वित व पूर्ण होऊन, हस्तांतरणाअभावी प्राधिकरणामार्फत चालविण्यात येत आहेत. अशा योजनांच्या दैनंदिन देखमाल व दुरुस्तीसाठी प्राधिकरणाकडून कर्मचारी वर्ग नेमण्यात आला आहे. अशा नळ योजना जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित करण्याची कार्यवाही तात्काळ सुरु करण्यात यावी. योजना हस्तांतरित करताना सदर योजनांच्या देखमाल व दुरुस्तीसाठी किती कर्मचारी लागतील हे संबंधित जिल्हा परिषदेनेच ठरवावे व त्या नुसार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने नेमलेल्या कर्मचा-यांमधून ते घ्यावेत अशा योजनासाठी जिल्हा परिषदांना नवीन कर्मचारी वर्ग नेमता येणार नाही. अशा प्रकारे हस्तांतरित करून घेण्यात आलेल्या कर्मचा-यांच्या वेतन व भत्यावरील खर्च मागविण्यासाठी कोणत्याही प्रकारचे अतिरिक्त अनुदान शासनाकडून जिल्हा परिषदेस दिले जाणार नाही. अशा कर्मचा-यावरील खर्च जिल्हा

परिषदेने त्यांच्या स्तरावरील " देखभाल व दुरुस्ती निधी " तून किंवा संबंधित स्थानिक स्थ संस्थांनी " ग्राम पाणी पुरवठा निधी " तून मानवावा.

(दोन) - वरील प्रमाणे अहस्तांतरित नळ योजनांच्या देखभालासाठी महाराष्ट्र च प्राधिकरणामार्फत नेमण्यात आलेल्या कर्मचा-यांचे आवश्यक त्याप्रमाणे जिल्हा परिषदे हस्तांतरण झाल्यानंतर काही कर्मचारी प्राधिकरणाकडे शिल्लक राहिल्यास अशा कर्मचा-य बाबतीत काय करता येईल याचा अभ्यास करून आवश्यकता भासल्यास महाराष्ट्र च प्राधिकरणाने स्वयंस्पष्ट व स्पष्टीकरण प्रस्ताव शासनाकडे सादर करावा.

(तीन) - नवीन प्रादेशिक नळ योजना चालविण्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने कर्म वर्ग नेमू नये. मात्र, जिल्हा परिषदांना नवीन प्रादेशिक नळ योजनेसाठी आवश्यक कर्मचा सेवा करार तत्वावर नेमण्याची मुभा राहिल. अशा कर्मचा-यांच्या पगार भत्यासाठी कोण शासकीय अनुदान जिल्हा परिषदेस मिळणार नाही. यावरील खर्च पाणी पट्टी बसवून जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीतून करण्यात यावा.

(ग) - जुन्या पूर्ण व अहस्तांतरित प्रादेशिक नळ योजना ताब्यात घेण्यासाठी सर्व विभा आयुक्तांनी त्यांच्या विभागांतर्गत जिल्हा परिषदांसाठी एक कालबद्ध कार्यक्रम विहित करावा त्याची कटाक्षाने, अम्मलबजावणी होईल यादृष्टीने आवश्यक तो पाठपुरावा करावा. जि परिषदांनी हस्तांतरणाची कार्यवाही न केल्यास, अशा जिल्हा परिषदांसाठी यापुढे प्रादेशिक योजना मंजूर करण्यात येणार नाही याची सर्व संबंधितांनी नोंद घ्यावी. त्याचप्रमाणे एव ग्रामपंचायतीने संबंधित एका गावाची नळ पाणी पुरवठा योजना ताब्यात घेऊन, देखभाल दुरुस्ती व्यवस्थित न केल्यास संबंधित ग्रामपंचायतीला पुरक योजना मंजूर करण्यात येऊ न

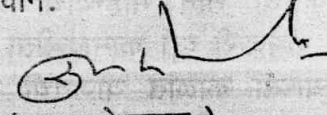
(३) - योजना पूर्ण झाल्याबरोबर हस्तांतरणाची कार्यवाही सुलभ व्हावी म्हणून जिल्हा परि ग्रामपंचायतीने चाचणी कालावधीत व संयुक्त तपासणीच्या वेळी माहिती करून घ्यावयाच्या व तपासणीची कामे याची जंत्री सोबतच्या प्रपत्र मध्ये निर्देशिली आहेत. सदर जंत्रीतील सूच काटेकोर पालन करावे. तसेच योजना पूर्ण होण्याच्या १८ महिन्यांपूर्वी कार्यान्वयन यंत्र संबंधित स्थानिक संस्थेस कळवावे व जोडपत्र-२ मध्ये दिलेल्या कालबद्ध कार्यक्रमानु कार्यवाही करण्यात यावी.

(४) - सध्या अहस्तांतरित असलेल्या योजना तसेच यापुढे पूर्ण होणा-या योजना हस्तांत करण्याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा त्रैमासिक अहवाल जिल्हा परिषदांनी प्रपत्र-३ मध्ये वि केलेल्या नमुन्यामध्ये दर तिमाही नंतरच्या पुढील महिन्याच्या १५ तारखेपर्यंत शासनास स करावा.

(५) - मागील तीन वर्षात ज्या योजनांची संयुक्त चाचणी पार पडलेली आहे अशा योजना हस्तांतरणासाठी संबंधित जिल्हा परिषद/ ग्राम पंचायतीस एक महिन्याची पूर्व सूचना द्याव अशा पूर्व सूचनेचा कालावधी पूर्ण झाल्यावर लगेच त्या योजना जिल्हा परिषद /ग्राम पंचाय हस्तांतरित झाल्या आहेत असे समजून महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने त्या योजना चालविण

काम सोडून द्यावे. तसेच, पूर्ण झालेल्या ज्या योजनांच्या संयुक्त चाचण्या पार पाडलेल्या नाहीत, त्या योजनांच्या संयुक्त चाचण्या त्वरीत घेण्यात याव्यात व अशा चाचण्यांनंतर संबंधित योजना संबंधित स्थानिक संस्थांस हस्तांतरित झाल्या आहेत असे समजून प्राधिकरणाने त्या योजना चालविण्याचे काम सोडून द्यावे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रु.न.देशमुख)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. विभागीय आयुक्त, (सर्व)
२. जिल्हाधिकारी (सर्व)
३. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
४. सदस्य सचिव, (प्रशासन/तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, मुंबई.
५. प्रादेशिक मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व).
६. जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी तथा अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व).
७. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
८. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
९. उप अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा उप विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता).
११. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता).
१२. जिल्हा कोषागार अधिकारी, (सर्व).
१३. मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई.
१४. उप मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, (सर्व).
१५. वित्त विभाग, (व्यय-३, अर्थसंकल्प-१६)
१६. ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, (जल-२ व जल-४ कार्यासन क्र.२५ व २७)
१७. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासन अधिकारी
१८. निवड नस्ती (पापु-०७)

ग्रामीण पाणी पुरवठा व योजना हस्तांतरीत होतांना
जिल्हा परिषद/ग्रामपंचायतीने माहिती करून घ्यावयाच्या बाबी व तपासावयाची कामे,...

१) योजनेची तीन महिन्याची चाचणी सुरु होण्याचे वेळी देखभाल व दुरुस्तीसाठी नेमावयाचा कर्मचारी वर्ग कामाकरीता उपलब्ध झाल्यास चाचणी काळात अशा कर्मचारी वर्गास तीन महिन्यांच्या काळांत योजनेची व्यवस्थित देखभाल होण्यासाठी काय खबरदारी घ्यावी लागते, रोज व ठराविक कालावधी नंतर कोणकोणत्या देखभाल बाबींकडे लक्ष पुरवावे लागते, काही महत्वाच्या घटकांची उदा. पंपगृहातील विद्युत उपकरणे, जलवाहीन्या, इत्यादी, दुरुस्ती कशी केली जाते याची माहिती मिळू शकेल व त्यामुळे योजना हस्तांतरीत झाल्यावर तिची व्यवस्थित देखभाल करणे शक्य होईल,

२) योजना हस्तांतरण होतांना एका गावच्या योजनेची पहाणी संबंधीत गावचे सरपंच, ग्रामसेवक, व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे उप-अभियंता यांनी एकत्रित पहाणी करावी. प्रादेशिक योजनेच्या बाबतीत अशी पहाणी जिल्हा परिषदेचे संबंधीत कार्यकारी अभियंता व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे संबंधित कार्यकारी अभियंता यांनी करावी. अशा पहाणीच्या वेळी योजनेतील उद्भवपासूनची सर्व उपांगे त्यांना भेट देऊन बघावीत व त्यांची स्थिती चांगली असल्याची खात्री करताना पुढील बाबी नीट तपासाव्यात:-

अ) योजनेची हस्तांतरण टिप्पणी तपासणी करणा-या अधिका-यांना प्राप्त झाली आहे.

ब) योजनेतील उद्भव हस्तांतरण टिप्पणीत दर्शविल्याप्रमाणे आहेत, तसेच त्यांचा व्यास व शक्य असल्यास खोली तपासून ती टिप्पणीत दिलेल्या प्रमाणे आहे.

क) योजनेतील उद्भवानुसार धरण, कालवा वा नदी-नाले यांच्यातून थेट पाणी उपसावयाचे असेल तर पाटबंधारे विभागाकडून पाणी उचलण्याची परवानगी प्राप्त झाल्याच्या पत्राची प्रत.

ड) योजनेतील प्रस्तावानुसार जर उद्भव म्हणून महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एखादी नगरपालिका किंवा महानगरपालिका यांच्या जलवाहिनीतून पाणी मिळणार असेल तर संबंधीत संस्थेची त्यासाठी परवानगी देणारे पत्राची प्रत व करारनाम्याची प्रत (करारनामा करावा लागला असला तर).

इ) वीज मंडळाकडून वीज पुरवठा करणेबाबत दिलेल्या मान्यतेची प्रत व त्यासाठी अनामत रक्कम भरली असल्यास त्यांच्या पावतीची फोटो प्रत

फ) योजनेची देखभाल, दुरुस्ती करण्याबाबतच्या सुचनांचा समावेश असलेली मार्गदर्शिका दिली आहे का ? सर्व पंपगृहांत हस्तांतरण टिप्पणीप्रमाणे

१) सर्व पंप, मोटर्स चैनपुली ब्लॉक, प्रेशर गेज, पॅनेल बोर्डवरील उपकरणे बसविली असून, ती चालू अवस्थेत आहेत याची तपासणी, तसेच पंप विहिरीत सोडला असल्यास तो पुरेशा खोलीपर्यंत (टिप्पणीत दिल्याप्रमाणे) सोडला आहे का ?, हे पण तपासावे.

२) पंप, मोटर्स व पॅनेल बोर्ड मधील उपकरणे यांच्या तातडीच्या दुरुस्तीसाठी व तपासणीसाठी घेण्यात आलेली अवजारे व इतर सामुग्री हस्तांतरणांच्या वेळी उपलब्ध असून ती चांगल्या अवस्थेत असल्याची खात्री करणे.

३) पंपगृहातील घोक्यांच्या वीज उपकरणांवर घोका दर्शविणारी सूचना लावलेली आहे का ? पंप चालू करणे व बंद करणे याबाबत सूचना फलक लावला आहे का ?

४) पंपाच्या वापराबाबतच्या नोंदी घेण्यासाठी नोंदवही (लॉगबुक) दिले आहे का ? याबाबी पण तपासाव्यात.

ग) १) जलवाहिन्यांचे मग त्या ऊर्ध्ववाहिन्या वा गुरुत्व वाहिन्या वा वितरण वाहिन्या असोत, अद्ययावत व ज्याप्रमाणे कामे झाली आहेत, त्या प्रमाणे त्या दर्शविणारे नकाशे हस्तांतरणांच्या वेळी दिले आहेत ना, हे तपासावे.

२) अशा तपासणीच्या वेळी जलवाहिन्यांवर एअर व्हॉल्व, स्लुईस व्हॉल्व व स्कोअर व्हॉल्व कोठे-कोठे लावले आहेत याची प्रत्यक्ष जागा बघणे व नकाशा प्रमाणे त्या एकूण व्हॉल्व असण्याची खात्री करणे.

३) त्या ज्या कारणांसाठी लावलेल्या आहेत, ती उद्दिष्टे पूर्ण होण्यात, योजना वापरात असताना काही अडचण येणार नाही याची खात्री करणे.

४) ज्या व्हॉल्वना चॅम्बर्स केल्याचे टिप्पणीत/नकाशात दर्शविले असेल त्या चॅम्बर्स चांगल्या अवस्थेत आहेत का ?, याची खात्री करणे.

५) ऊर्ध्ववाहिनींवर, अचानक वीज प्रवाह बंद पडल्यावर येणा-या वॉटर हॅमरचा परिणाम होऊ नये म्हणून, एअर व्हिसल वा झीरो व्हेलॉसिटी व्हॉल्व व एअर कुशन व्हॉल्व लावल्या असतील तर त्या कोठे लावल्या आहेत हे बघावे. एअर व्हिसल लावले असल्यास त्यात आवश्यक त्या दाबाने हवा भरण्यासाठी कॉम्प्रेसर पंप लावलेला असतो, तो व्यवस्थित चालू असल्याचे व एअर व्हिसल चालू अवस्थेत असल्याची खात्री करून घ्यावी.

ह) १) जलकुमांना (उंच वा जमिनीवरील) पाण्याची पातळी दर्शक लावलेले आहेत का व ते पाण्याची पातळी बरोबर दाखवितात का ?

२) वीज पडण्याचा घोका टाळण्यासाठी वीज वाहक (नाईटिंग कंडक्टर) लावले आहेत व त्याच्या वाहक पट्ट्या सुरुवातीपासून जमिनीपर्यंत सलग आहेत ना.

३) टाकीवर जाण्यासाठी जिना/शिड्या लावल्या आहेत का ?

- ४) टाकीत उतरण्यासाठी शिडी लावली आहे का ?
- ५) छताला टिप्पणीत नमुद केल्याप्रमाणे आत उतरण्यासाठी झाकणे लावली आहेत ना.
- ६) टाकीतील हवा निघून जाण्यासाठी आवश्यक तितके वायुविजन पाईप/वायुविजन मनोरा ठेवला आहे ना.
- ७) टाकी मरल्यानंतर जास्तीचे पाणी वाहून जाण्यासाठी ठेवलेले ओव्हरफ्लो पाईप जर टाकीच्या पूर्ण क्षमता पातळीवर आडवे असतील, तर त्यातून पडणारे पाणी गॅलरीच्या बाहेर पडते का व ते जमिनीवर पडल्यावर, त्यामुळे टाकीजवळील जागेची धूप होणार नाही यासाठी योग्य ती व्यवस्था करण्यात आली आहे ना.
- ८) टाकीला पाणी आत येणा-या पाईपवर, पाणी बाहेर जाणा-या पाईपवर, टाकी घुण्यासाठी टाकीतील पाणी सोडण्याच्या उपयोगासाठी लावलेल्या पाईपवर आवश्यक त्या झडपा लावून त्याला चेंबर्स बांधली आहेत का ?
- ९) टाकी घूतल्यानंतर सोडले जाणारे पाणी टाकीपासून लांबवर अंतरावर वाहून जाण्यासाठी व्यवस्था केली आहे ना.
- १०) टाकीला भिंती व नळातून, कोठूनही पाण्याची गळती वा पाझर दिसत नाही ना.
- ११) टाकीच्या व्यवस्थित रंग देण्यात आला आहे का ?
- १२) टाकी मरण्यासाठी लागणारा वेळ हस्तांतरण टिप्पणीत नमुद केल्याप्रमाणे आहे का ?
- १३) टाकीच्या समोवतालच्या भागातील माती व इतर बांधकाम साहित्य हलवून परिसर स्वच्छ केला आहे का ?
- १४) टाकीत क्लोरीनची मात्रा देण्याबाबत तरतूद असेल तर त्यासाठी पॉट क्लोरीनेटर वा सिमेंटची टाकी यापैकी जे योजनेत/प्रस्तावित असेल ती व्यवस्था केली आहे का, इत्यादी बाबत खात्री करावी.
- य) १) योजनेत जलशुध्दीकरण केंद्राचा समावेश असेल तर त्यात बसविलेली सर्व संयंत्रे चालू स्थितीत आहेत ना.
- २) टीसीएल टँक/तूरटीचे मिश्रण टाकीत बसविण्यात आलेली मिश्रण घूसळण्याची व्यवस्था चालू आहे ना.
- ३) प्रयोगशाळेत हस्तांतरण यादीत नमुद केल्याप्रमाणे सर्व उपकरणे चांगल्या अवस्थेत आहेत ना.
- ४) क्लोरीनची मात्रा तपासण्यासाठी आवश्यक तेवढे क्लोरोस्कोप (क्लोरीन मात्रा तपासणीचे उपकरण) दिले आहेत ना.
- ५) प्रयोगशाळेत पुढील निदान सहा महिन्यांसाठी आवश्यक असलेली रसायने उपलब्ध करून दिली आहेत ना.
- ६) तूरटीचा व टी.सी.एल. चा साठा अनुक्रमे सहा महिने व एक महिन्यासाठी पुरेल इतका आहे ना याबाबत तपासणी करावी.
- ७) तसेच निवळण टाकीमधून गाळ बाहेर काढण्यासाठी ज्या व्हॉल्व लावल्या आहेत त्या उघडता/बंद करता येतात ना, त्या व्हॉल्व उघडल्यावर बाहेर येणारे गाळ मिश्रित पाण्याचा नीट निचरा होते ना.

- ८) गाळणी यंत्रातील वाळू कशी घूतली जाते, ती घुताना पूर्ण गाळणी यंत्रात सारख्या प्रमाणात पाणी वापरले जावून संपूर्ण गाळणी यंत्रातील वाळू एकाचवेळी घूतली जातेना.
- ९) जेथे वाळूचे कण एकमेकांशी चोळले जाण्यासाठी हवा दाबाने पुरविली जाण्याची व्यवस्था आहे तेथे हवा सोडल्यावर सगळ्या गाळणी यंत्रातून हवेचे बुडबुडे वर येताना दिसतात ना.
- १०) दाबाने हवा पुरविण्यासाठी बसविलेले कॉम्प्रेसर चालू आहेत ना.
- ११) गाळणी यंत्रातील उपकरणे, उदा. झलदाब गती मोजणारे उपकरण, गाळणी यंत्रातील पाण्याचा प्रवाह दर्शविणारे उपकरण, इत्यादी योजनेत बसविले असतील तर ती चालू अवस्थेत आहेत नां.
- १२) क्लोरीनची मात्रा देण्यासाठी क्लोरीन वायू वापरण्याचे प्रयोजन असल्यास त्यासाठी लावण्यात आलेले क्लोरीनेटर चालू अवस्थेत आहेत नां.
- १३) क्लोरीनची मात्रा किती प्रमाणांत द्यावी व ती कशी मोजावी याची माहितीही करून घ्यावी.
- १४) क्लोरीनेटर मधून दिलेला डोस प्रत्यक्षात पाण्यांत कोठे मिसळतो हे पण पाहून घ्यावे.
- १५) अपघाताने क्लोरीन वायूची गळती झाल्यास ती बंद करण्यासाठी काय उपाययोजना करावी याची माहिती घेऊन ती बंद करण्याच्या वेळी उपयोगांत पडणारी मास्क व हवा घेण्यासाठी कार्ट्रिज पुरेशा प्रमाणात पुरविण्यांत आले आहेत का हे तपासून ती योग्य वेळी वापर करण्यासाठी कोठे ठेवणे आवश्यक आहे याचीही माहिती करून घ्यावी. कारण क्लोरीनची गळती झाल्यास डोळे चुरचुरणे, श्वासोश्वासास त्रास होणे व गळती मोठ्या प्रमाणात झाल्यास बेशुद्धी येणे वा कधी मृत्यू येण्याची शक्यता असते. त्यावेळी गळती बंद करण्यासाठी वरील साधन सुस्थितीत असणे व ती लगेच हाती लागणे जरूरीचे असते. हवेचे कार्ट्रिज कोठे मिळतात त्या पुरवठादारांचा पत्ता घेऊन ती आवश्यक त्या प्रमाणांत संग्रही असणेही आवश्यक आहे. कार्ट्रिज कधी पर्यंत वापरात येऊ शकेल (त्याची वापरण्याची अंतीम तारीख) हे त्यावर छापलेले असते. त्यानंतर अशा कार्ट्रिजचा सुरक्षेसाठी उपयोग होत नसल्याने हस्तांतरणाच्या वेळी पुरविलेली कार्ट्रिज त्यानंतर दोन महिने वापरण्यासाठी योग्य आहेत ना, हे तपासावे.
- १६) क्लोरीनची सिलिंडर्स वा टनरमध्ये कोणत्या पुरवठादारांकडून क्लोरीन भरून मिळतो, त्यांचे पत्ते घ्यावेत तसेच सिलिंडर्सची मालकी ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषदेची आहे की, ती माड्याने पुरवठादारांकडून आणली आहेत याची माहिती घ्यावी. जर त्याची मालकी ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषद यांची राहाणार असेल तर ठराविक काळानंतर ती क्लोरीन भरण्यास सक्षम असल्याची तपासणी योग्य त्या यंत्रणेकडून करून घ्यावी लागते तरी त्यांची माहिती करून घ्यावी.
- १७) क्लोरीन मात्रा देण्यासाठी क्लोरीन वायू ऐवजी टी.सी.एल. पावडर वापरावयाचे असल्यास ती कोणत्या पुरवठा दाराकडून होते व त्याचे सध्याचे अंदाजित दर किती याची माहिती घ्यावी. टी.सी.एल. विकत घेते वेळी त्यांत क्लोरीनचे उपलब्धतेचे प्रमाण ३३ टक्के असावे लागते. ते पावडरच्या नमुना शासकीय प्रयोगशाळेकडे वा

जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांचेकडे पाठवून तपासून घ्यावे लागते. त्यासाठी नमुना कसा गोळा करावा याची माहिती करून घेऊन ती कोठे तपासून मिळेल याबद्दलही माहिती घ्यावी.

१८) टी.सी.एल. मधील क्लोरीनची मात्रा, साठवणुक काळ वाढत गेल्यास कमी कमी होते म्हणून एकावेळी जास्तीत जास्त तीन महिन्यांच्या आवश्यकते इतकाच साठा करावा व शिल्लक साठा एक महिन्याचा असतानाच नवीन खरेदीसाठी प्रक्रिया चालू करावी.

१९) पावडर मध्ये निश्चित किती प्रमाणात क्लोरीन शिल्लक आहे याची वेळोवेळी तपासणी करून त्याप्रमाणे किती वापरावी याची माहिती हस्तांतरणाच्या वेळी करून घ्यावी व शक्य असल्यास त्याचे कोष्टक करून ते जलशुध्दीकरण केंद्रात ठळकरित्या लावावे.

२०) पावडरच्या बॅगज कोरड्या ठिकाणी साठवाव्यात व साठवण अशा रीतीने करावी की आधी आलेली पावडर आधी वापरली जाईल म्हणजे काही पावडर अतीशय जुनी होऊन त्यातील क्लोरीनचे प्रमाण खूपच कमी होण्याची शक्यता टळू शकेल.

२१) टी.सी.एल. पावडरचा साठा, रोजचा वापर, त्यातील क्लोरीनचे प्रमाण, पाण्यात किती प्रमाणात क्लोरीनची मात्रा प्रत्यक्षात मिळाली ते (क्लोरोस्कोप वापरून ठरविल्यावर) इत्यादी बाबींची व्यवस्थित नोंद करावी.

२२) जलशुध्दीकरणात रोज येणारे पाणी, शुध्दीकरण झाल्यावरच पुरविण्यात आलेले पाणी गाळणी यंत्राची धुलाई कधी केली व त्यासाठी किती पाणी वापरले, तुरटीचा रोजचा वापर, शिल्लक साठा इत्यादी. निवळण टाकीतून गाळ काढण्यासाठी कधी किती वेळ व्हॉल्व उघडल्या, अशुध्द पाणी, निवळण टाकीतून निघालेले पाणी व गाळणी यंत्रातून गाळणी झाल्यावरचे पाणी यांच्यातील गढूळतेचे प्रमाण, क्लोरीनने शुध्द केलेल्या पाण्यातील प्रमाण इत्यादी बाबतची माहिती रोजच्या रोज नोंदवहीत नोंदवावी. त्यासाठी नोंदवही हस्तांतरणाच्या वेळी उपलब्ध झाली आहे का व त्यात नोंदी कशा करावयाच्या याचीही माहिती घ्यावी.

ज) वितरण व्यवस्था :-

- १) प्रत्येक गावातील वितरण व्यवस्था तपासून त्यात कोठे गळती नाही ना,
- २) योजनेत नमुद केल्याप्रमाणे नळखांब बांधले आहेत ना, त्यातील पाणी वाहून जाण्यासाठी ते गटारांना जोडले आहेत ना, वा गटारे नसल्यास शोषण खड्डे करून त्यात सोडले आहे ना,
- ३) पाणी सोडल्यावर गावातील सर्व नळ खांबांना पाणी येते ना,
- ४) नळ खांबांना तोट्या बसविल्या आहेत ना,
- ५) नळ खांबांची तूटफुट झाली नाही ना,

- ६) टाकीतून पाणी कसे घ्यावे व पाण्याचे वितरण दिवसांतून केव्हा केव्हा करावे, टाकी कधी साफ करावी व ती करताना बायपास व्यवस्था कशी वापरावी.
- ७) गावात वितरणासाठी गावाचे काही भाग पाडले असल्यास कोणत्या भागास प्रथम पाणी चालू करावे व ते किती वेळ द्यावे.
- ८) गावातील पाण्यात आवश्यक त्या प्रमाणात क्लोरीन उपलब्ध आहे का, हे तपासावे, त्यासाठी क्लोरोस्कोप उपलब्ध करून दिला आहे का, तो कसा वापरावयाचा याची माहिती दिली आहे का, हे पण बघावे.
- ९) गावातील नळाद्वारे मिळणा-या पाण्यात क्लोरीनची मात्रा कमी प्रमाणात आढळ्यास टाकीत किती प्रमाणात टी.सी.एल. पावडर टाकणे जरूरीचे आहे व ती पाण्यात कशी मिसळावी, याची पण माहिती घ्यावी.
- १०) वितरण व्यवस्था, त्यात लावण्या आलेले व्हॉल्व, नळ खांबांच्या जागा, स्कोअर व्हॉल्व इत्यादी दर्शविणारा नकाशा (प्रत्येक गावासाठी वेगळा) हस्तांतरणाच्या वेळी प्राप्त झाला नसल्यास तो अवश्य मागून घ्यावा.
- ११) खाजगी नळ जोडणी देण्यासाठी काय काळजी घ्यावी लागते, याची पण माहिती करून घ्यावी.

- त) १) योजनेतील इतर उपांगे : उदा. निवासस्थाने, तारेचे कुंपन वा संरक्षण भिंती, स्विच रुम, जोड रस्ते, जोड पूल इत्यादी, जी हस्तांतरण टिप्पणीत नमुद केली असतील त्याची पण पहाणी करून त्यात काही दोष दिसत नाही, हे बघावे.
- २३) गावातील जून्या स्त्रोतांचे पुनदुरुस्तीकरण वा पुनर्गठण (रिहॅबीलीटेशन) करण्यात आलेले असल्यास त्यात काय कामे केली आहेत व ती कशी केली गेली आहेत याचीही तपासणी करावी.
- २४) वरीलप्रमाणे पाहाणी करताना काही त्रुटी/दोष आढळल्यास त्यांची एकत्रित यादी करून त्या त्रुटी/दोष महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून दुरुस्त करून घ्यावेत. जर असे दोष/त्रुटी या किरकोळ स्वरूपाच्या असतील तर योजना हस्तांतरीत करून वापर करताना प्राधिकरणाच्या अधिका-याकडून ते किती काळात काढले जातील याची हमी घेऊन योजना लवकर ताब्यात घ्यावी, म्हणजे योजनेच्या लाभाला नागरीक वंचीत होणार नाहीत. मात्र दोष मोठ्या स्वरूपाचे असले तर, ते दुरुस्त झाल्यावरच योजना ताब्यात घ्यावी.

३. अ) इतर बाबी :- योजनांच्या उपांगांसाठी ज्या खाजगी/शासकीय जमिनी मंडळाने संपादीत केल्या असतील त्याबाबत एकत्रित माहिती ज्यात सर्व्हे क्रमांक, गट क्रमांक (गट पाडले असल्यास) ज्याच्याकडून जमीन संपादीत केली असेल त्या मालकांचे नाव, जमीनीचे क्षेत्रफळ, शक्य असल्यास लांबी, रुंदीसह जमीनीचा मोबदला व तो दिला गेला असल्यास कधी दिला. मोबदला अद्याप द्यावयाचा असल्यास तो नंतर प्राधिकरणाकडून दिला जाईल याबाबतचे आश्वासन इत्यादी माहिती असावी.

ब) ज्या संपादनाबाबतची प्रक्रिया पूर्ण झाली असेल अशा जमिनी योजना हस्तांतरणामुळे ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषद यांच्या मालकीच्या होणार असल्याने त्यासाठी महसूल विभागाकडे पाठपुरावा करावा व त्या हस्तांतरीत होतील याची दक्षता घ्यावी.

क) योजनेतील जलवाहिन्या जर शासकीय महामार्ग/राजमार्ग/रेल्वेमार्ग ओलांडीत असतील तर अशा परवानग्यांसाठी वार्षिक फी भरण्याची जरूरी आहे का व असल्यास ती किती भरावी लागते, कधी भरावी व कोणत्या कार्यालयांत भरावी याची माहिती घ्यावी.

४. देखमाल व दुरुस्तीचा खर्च व कर्मचारी वर्ग :- अ) योजनेच्या देखमाल व दुरुस्तीचा खर्च कसा काढावा हे प्राधिकरणाच्या अधिका-यांकडून योजनेची चांचणी सुरु होण्याआधीच समजावून घेवून त्याप्रमाणे वार्षिक अंदाजपत्रकांत त्यासाठी तरतूद करावी. सामुहिक पाणी पुरवठा योजनेच्या बाबतीत गावातील वितरण व्यवस्थेची देखमाल संबंधीत ग्रामपंचायतीने करावयाची असते, व इतर कामांची देखमाल जिल्हा परिषदेने करावयाची असते. एका गावाच्या स्वतंत्र योजनेची संपूर्ण देखमाल त्या ग्रामपंचायतीनेच करावयाची असते.

ब) योजनेच्या देखमाल व दुरुस्तीसाठी लागणा-या कर्मचारी वर्गाची माहिती आर्थिक वर्ष सुरु होतानाच शासनाने व प्राधिकरणा संबंधीत ग्रामपंचायत व जिल्हापरिषद यांना कळविली आहे. त्याप्रमाणे कर्मचारी वर्ग नेमण्याची व्यवस्था करावी. अथवा योजना देखमाल दुरुस्तीचे काम ठेका पध्दतीने द्यावयाचे असल्यास त्यासाठी आवश्यक ती पध्दत अवलंबून ठेकेदाराची नेमणूक, योजना हस्तांतरीत होण्यापूर्वीच करावी.

५) अ) खाजगी नळ जोडण्या :- योजनेतून प्रत्येक गावात जास्तीत जास्त किती खाजगी नळ जोडण्या देता येईल याला सीमा आहे, त्याची माहिती मंडळाच्या अधिका-यांकडून हस्तांतरणाच्या वेळी घेऊन त्यापेक्षा जास्त नळ जोडण्या दिल्या जाणार नाहीत, याची कटाक्षाने काळजी घ्यावी, कारण ती सीमा ओलांडल्यास त्याचा वितरण व्यवस्थेवर विपरीत परिणाम होऊन रहिवाश्यांना सारख्या प्रमाणांत पाणी मिळण्यास अडचणी येतील.

ब) खाजगी नळ जोडण्या देताना कोणते पार्श्व वापरावेत, किती आकाराच्या जोडण्या द्याव्यात, त्या कोणाकडून करवून घ्याव्यात, त्या वितरण व्यवस्थेशी जोडताना कोणती दक्षता घ्यावी, इत्यादी बाबत तांत्रिक माहिती प्राधिकरणाच्या अधिका-यांकडून घेऊन त्या प्रमाणेच जोडण्या द्याव्यात. म्हणजे जोडण्यातून गळती टळू शकेल व गळतीमुळे शुध्द पाण्याचे होणारे प्रदुषण टळून गावात पाण्यातून उद्भवण-या रोगांचा प्रसार होण्याचे टळू शकेल.

६) महसूली वसुली :- १) गावातील खाजगी नळ जोडणी धारकांकडून काय दराने पाणीपट्टी आकारावी व इतर लाभधारकांना घरटी किती पाणी पट्टी लावावी हे योजना हस्तांतरणां पूर्वीच निश्चित केल्यास योजना देखमालीचा खर्च मागविण्यासाठी उपयुक्त ठरेल, अशी पाणीपट्टी ठरविताना देखमाल दुरुस्तीचा संभाव्य वार्षिक खर्च किती व तो सर्व शक्यतो या पाणीपट्टीतून वसूल करण्यासाठी जास्तीत जास्त परंतु नियमात

दिलेल्या मर्यादेत जेवढी पाणीपट्टी लावणे शक्य असेल तेवढी पाणी पट्टी लावण्याचे ठरवावे.

- २) खाजगी नळ जोडण्या देण्यासाठी किती सुरुवातीची फी/अनामत रक्कम घ्यावी याचीही निर्णय घ्यावा.
- ३) लाभधारकांकडून ग्रामपंचायत पाणीपट्टी वसूल करणार असल्याने सामुहिक योजनेच्या बाबतीत त्यातील किती टक्के रक्कम जिल्हा परिषदेकडे देखभालीसाठी हस्तांतरित व्हावी व गांवाला किती टक्के ठेवावी, ती कोणत्या बँकेत, कोणत्या प्रकारच्या खात्यांत जमा करावी इत्यादी बाबतही निर्णय ब-याच आधीपासून घ्यावेत, म्हणजे हस्तांतरणानंतर वसूली बाबतचे वाद/अडचणी टळतील.

प्रतिबंधक देखभाल दुरुस्तीसाठी मार्गदर्शक सूचना

- १) उद्भव विहिर वा उद्भवाच्या इतर उपांगातील साचलेला गाळ दरवर्षी काढावा.
- २) पंप आलटून पालटून हस्तांतरणाच्या वेळी दिलेल्या सूचनाप्रमाणे वापरावेत. एखादा पंप ब-याच काळासाठी काही कारणांमुळे बंद असला तर तो गाळात रुतून बसला नाही-ना, (सबमर्सिबल पंप व व्हर्टिकल टर्बाईन पंपाच्या बाबतीत) याची खात्री करावी.
- ३) वेळेवर वंगण व ग्रीसींग करावे.
- ४) विद्युत स्टार्टर मुळे मोटारला सुरक्षितता मिळते. वारंवार स्टार्टर ट्रीप होत असेल तर यंत्रणेत दोष निर्माण झाला असावा, ही बाब विचारांत घेऊन असा दोष शोधावा. स्टार्टर बळेच चालू ठेवण्याचा प्रयत्न करू नये.
- ५) तीन फेजचा विद्युत प्रवाह लागत असल्यास तीन्ही फेज मध्ये आवश्यक दाबाने वीज प्रवाह उपलब्ध असल्याची खात्री करूनच पंप चालवावा.
- ६) वीज उपकरणांसाठी लागणारे सुटे भाग पुरेशा प्रमाणात साठवावेत. तसेच पंपाचे सुटे भाग पुरेशा प्रमाणात व्यवस्थित साठवावेत. ते गंजणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी.
- ७) स्लुईस व्हॉल्व, एअर व्हॉल्व यांची मधून मधून पाहाणी करून (निदान २ ते ३ महिन्यांतून एकदा) त्यातून पाणी गळत नाही हे बघावे. या व्हॉल्व बंद करून पुन्हा उघडाव्यात. स्लुईस व्हॉल्वच्या ग्लॅंड पॅकींगमधून गळती होत असल्यास ते बदलावे. एअर व्हॉल्वचे फ्लोटिस मधून मधून (२ ते ३ वर्षांच्या काळाने) बदलण्याची गरज निर्माण झाल्यास बदलावेत.
- ८) स्कोअर व्हॉल्व सहा महिन्यांतून एकदा कांही वेळ उघडून तेथे जमा झालेला गाळ वाहून जाऊ द्यावा.
- ९) जलशुध्दीकरण केंद्रातील फ्लॉक्युलेटर, निवळण टाकी यातील गाळ रोज त्यांच्या स्कोअर व्हॉल्व उघडून काढून टाकावा. अन्यथा गाळ साठून घट्ट झाल्यास तो निघणे बंद होईल व पूर्ण टाकी पाणी काढून साफ करावी लागेल. गाळण यंत्रातील वाळू हस्तांतरण टिप्पणीत दिल्याप्रमाणे वेळोवेळी घुवावी. ती घुण्यासाठी बांधलेल्या जलकुंभात नियमित पणे पाणी भरावे. पाणी भरण्यासाठी असलेली यंत्रसामुग्री सुस्थितीत राहिल याची काळजी घ्यावी. अन्यथा पाणी नसल्यामुळे वाळू वेळेवर घुतली न जाता गाळणी

यंत्रात मोठा दोष निर्माण होऊ शकतो. क्लोरीन वायुचा वापर होत असल्यास ती यंत्रणा नेहमी चालू अवस्थेत राहण्यासाठी लागणारे स्पेअर पार्टचा साठा ठेवावा. -ब्लिचिंग पावडरचे द्रावण करण्याच्या टाक्या वरचेवर (दर दोन-तीन दिवसांनी) साफ करव्यात, कारण या पावडरमध्ये चूना असल्याने तो तळाशी सातून बाहेर पडणा-या नळीचे तोंडापर्यंत सातून बाहेर येणे बंद पडू शकेल. तुरटी व ब्लिचिंग पावडरचा डोस आवश्यकते इतकाच द्यावा. म्हणजे त्याचा गैरवापर टळून खर्च वाचेल.

१०) जलकुंभामोवती टाकी भरल्यामुळे पडणारे पाणी वा इतर कारणांमुळे धूप होत नाही याची पहाणी वेळोवेळी करून धूप होत असल्यास अशा ठिकाणी मोठे दगड भरावेत वा खड्डे कॉक्रीटने भरावेत.टाकीला दर ३-४ वर्षांनी सिमेटचा रंग (स्नोसेम) द्यावा.

११) जलवाहिन्या व वितरण वाहिन्यांमधून गळती होत असल्याचे आढळल्यास त्या त्वरीत दुरुस्त कराव्यात.

जोडण्या देताना फेरुलचा वापर करावा. व जोडणीचे पाईप चांगल्या दर्जाचे पी.व्ही.सी. चे वा शक्यतो जी.आय.पाईप्स वापरावेत. असे पाईप्स रस्त्यातून जात असल्यास निदान ५० से.मी. जमिनीखाली टाकावेत. ते गटारांतून जाणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी. अन्यथा अशा जोडण्या/गळत्यांमधून दुषित पाणी जलवाहिनीत शिरून साधीचे आजार होण्याची शक्यता आहे.

नळ खांबांतून पाणी वाया जाऊ नये म्हणून नळ लावले जातील याची खबरदारी घ्यावी. तसेच खाजगी नळ जोडणी धारकांना त्यांच्या जोडण्यांवर नळ लावण्याची आवश्यकता पटवून द्यावी. सांडमाण्याचा निचरा निट होईल हे बघावे. म्हणजे डासांचा उपद्रव कमी होईल.

११) तुरटी, ब्लिचिंग पावडर यांचा साठा कोरड्या जागी करावा. फार जास्तीचा साठा एकावेळी न करता आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी अशी रसायने उपलब्ध करून घ्यावी.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Protocol for handing over of completed P.W.s By Maharashtra Jeevan Pradhikaran to Z.P.																				
(Completion Period of Schemes tentative 18 months)																				
Months																				
(1) Decisions on O & M Staff																				
(ia) O & M Contract																				
(i) Float tenders																				
(ii) Finalise tenders																				
(iii) Obtain ZP approval for tenders																				
(1b) Zilla Parishad																				
(i) Send Recruitment to R.S.B.																				
(ii) Appointment latest by																				
(iii) Appointment latest by																				
(iii) On the job training																				
(1c) Relocation of ZP Staff																				
(i) Posting orders																				
(ii) On the job training																				
(2) Trial run																				
(3) Fixing water rates, levy of water rates, private connection deposits, etc.																				
(4) Joint inspection																				
(5) Completion of minor Works																				
(6) Recovery from beneficiaries etc. Deposits.																				
(7) Handing over of scheme																				

pro2

प्रपत्र-३
 प्रादेशिक नळ योजना हस्तांतरण- (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण)

जिल्हयाच नाव	तिमाहीच्या सुरुवातीस अहस्तांतरित योजना	स्तंभ २ पैकी चालू तिमाहित हस्तांतरित योजना	तिमाहित पूर्ण केलेल्या योजना	स्तंभ ४ पैकी हस्तांतरित योजना	तिमाहिच्या अखेर अहस्तांतरित योजना (2-3) (4+5)
१.	२.	३.	४.	५.	६.
ठाणे					
रायगड					
रत्नागिरी					
सिंधूदुर्ग					
नाशिक					
धुळे					
जळगाव					
अहमदनगर					
पुणे					
सातारा					
सांगली					
सांलापूर					
कोल्हापूर					
ओरंगाबाद					
जालना					
परभणी					
बीड					
नांदेड					
उस्मानाबाद					
लातूर					
बुलढाणा					
अकोला					
अमरावती					
यवतमाळ					
वर्धा					
नागपूर					
भंडारा					
चंद्रपूर					
गडचिरोली					

प्रपत्र-३

प्रादेशिक नळ योजना हस्तांतरण- (जिल्हा परिषद)

जिल्ह्याचे नाव	तिमाहीच्या सुरुवातीस अहस्तांतरित योजना	स्तंभ २ पैकी चालू तिमाहित हस्तांतरित योजना	तिमाहित पूर्ण केलेल्या योजना	स्तंभ ४ पैकी हस्तांतरित योजना	तिमाहिच्या अखेर अहस्तांतरित योजना (2-3)+ (4-5)
१.	२.	३.	४.	५.	६.
ठाणे					
रायगड					
रत्नागिरी					
सिंधुदुर्ग					
नाशिक					
धुळे					
जळगांव					
अहमदनगर					
पुणे					
सातारा					
सांगली					
सोलापूर					
कोल्हापूर					
आरंगबाद					
जालना					
परभणी					
बीड					
जादेड					
उस्मानाबाद					
लातूर					
मुलठाणा					
अकोला					
अमरावती					
यवतमाळ					
वर्धा					
नागपूर					
भंडारा					
चंद्रपूर					
गडचिरोली					